

and procedural, technical, technological and the stage of continuous training. The proposed approaches are aimed at integrating theoretical training with practical training, which allows future specialists in the management of ship technical systems and complexes to acquire the necessary skills for effective work in the maritime industry and to be ready for continuous professional development throughout their careers.

Key words: vocational education, professional competence, professional training, educational and professional program, future ship mechanics, future maritime specialists, future specialists in the management of ship technical systems and complexes, ship mechanic, step-by-step technology.

УДК 37.016:78+111.6

DOI <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2025.103.22>

Сологуб В. Д.

ІДЕЯ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ ФІЛОСОФІЇ МУЗИКИ

У статті досліджено еволюцію концепції музично-естетичного виховання від античних часів до сучасності. Акцентовано увагу на тому, як музика, будучи невід'ємною частиною естетичного виховання, впливає на формування світогляду, емоційної чутливості та морального розвитку особистості. Розглядаються погляди античних філософів, таких як Платон та Арістотель, які підкреслювали виховний потенціал музики та її здатність впливати на характер людини. Середньовічні уявлення про музику пов'язані із її розглядом як науки, що допомагає досягнути божественний порядок, та сприяє духовному вдосконаленню. Ренесансні гуманісти, зокрема Еразм Роттердамський, розглядали музику як засіб морального виховання та гармонійного самовираження. У період Просвітництва філософи, такі як Жан-Жак Руссо та Йоганн Генріх Песталоцці, наголошували на значенні музики у формуванні емоційної сфери та розвитку емпатії. Приділено увагу внеску німецьких класичних філософів – Іммануїла Канта, Георга Гегеля та Фрідріха Шеллінга – у розуміння музики як засобу вираження духу та розвитку самосвідомості. У ХХ столітті музика починає розглядатися не лише як засіб формування особистості, а й як інструмент суспільних перетворень. Теоретики, такі як Теодор Адорно, звертали увагу на комерціалізацію музики та її вплив на естетичну свідомість. Сучасні підходи до музично-естетичного виховання інтегрують класичні принципи з новими педагогічними методами, такими як музикотерапія, інтерактивне навчання та використання цифрових технологій. Музика залишається потужним засобом естетичного та морального виховання, сприяючи всебічному розвитку особистості. Дослідження має міждисциплінарний характер, охоплюючи сфери естетики, мистецтвознавства, філософії та педагогіки, що дозволяє глибше зрозуміти трансформацію ідеї музично-естетичного виховання в історичному контексті.

Ключові слова: музика, музично-естетичне виховання, етос, філософія музики, музична естетика, педагогіка.

Музика завжди була невід'ємною частиною процесу естетичного виховання, оскільки вона здатна формувати світогляд, розвивати емоційну чутливість та стимулювати моральне вдосконалення особистості. Філософи різних епох приділяли особливу увагу її виховному потенціалу. Погляди мислителів, що здійснювали обґрунтування ролі музики в житті людини належать до сфери музичної естетики, в межах якої відбулось формування філософії музики. Актуальним завданням є виокремлення специфіки ідеї музично-естетичного виховання в межах філософсько-естетичного дискурсу. Дана проблематика має міждисциплінарний характер та охоплює сферу естетики, мистецтвознавства, філософії, психології та педагогіки.

Метою статті є аналіз зміни поглядів на ідею музично-естетичного виховання крізь призму філософії музики.

З давніх часів мислителі почали приділяти увагу питанню розвитку музичного мистецтва та його впливу на людину. Віднайти згадки про музику та її специфічні особливості можна у трактатах, створених за часів стародавніх цивілізацій. Найбільш ґрунтовний виклад ідей щодо музичного мистецтва можна виявити у чисельних працях античних авторів. А. Тормахова визначає цей період як такий, що став визначальним, адже в ньому спостерігається поява базової проблематики. «Естетика античності є першим етапом формування елементів того кола питань, які в подальшому стимулюватимуть філософсько-естетичну думку у напрямку «філософізації» музичного знання. Саме в цей період виокремлюється основна проблематика, яка стосується естетичного виховання шляхом музики, дослідження основних засобів музичної виразності, аналіз джерел музики, числових відносин в музичному творі» [5, с. 11–12]. Дамон Афінський вважав, що музика безпосередньо впливає на характер людини, сприяючи гармонізації суспільних відносин. Платон наголошував на тому, що музика має виховну функцію і може формувати характер особистості, вона на його переконання була протилежністю до гімнастики, оскільки «справляло виховний вплив на звичаї охоронців: за допомогою гармонії вони стають внутрішньо врівноваженими, хоча знань від цього у них не збільшувалось, а за допомогою ритму їхні дії набували послідовності, щось подібне спостерігалось і в їхній мові,

у якій також були присутні ознаки музичного мистецтва, які б твори не взяти – міфічні чи більш наближені до правди» [4, с. 217]. На переконання Платона музика спроможна діяти певним чином на людину, саме тому в його концепції при побудові ідеальної держави потрібно здійснювати контроль за тим, яка музика звучить. Мислитель наголошував, що музика формує моральний характер, тому держава повинна контролювати її зміст. Він заперечував самодостатність інструментальної музики, вважаючи її менш впливовою порівняно з музикою, що супроводжується текстом. Мислитель звертає увагу на характеристики музичних ладів, а також вплив інструментів на психіку. Джон Дьюї у своїй праці «Art as Experience» підкреслював, що мистецтво, включаючи музику, сприяє формуванню досвіду, який розвиває критичне мислення та емоційну чутливість. Автор зазначав, що музика, нарівні з іншими мистецтвами у часи стародавніх цивілізацій була важливою частиною життя організованих громад: «Музика та пісня були інтимними частинами обрядів і церемоній, у яких досягався сенс життя спільноти» [7, с. 7]. На думку Дьюї, припущення Платона щодо руйнівних наслідків зміни дорійського лада на лідійський, яке призведе виродження громадян, є істотним перебільшенням. Проте музика безперечно розглядалась як частина етосу і не могла сприйматись у суто естетичній функції. Чим же є етос і як інтерпретувати його в контексті античної філософії? Провідний вітчизняний автор В. Личкова визначав етос як духовну основу мистецтва, його ідейно-моральну платформу, «сфера етосу є пов'язаною з естетичними переживаннями, хоча мистецтво само собою не може формувати людську етику.» [3, с. 43].

Арістотель прагне заперечувати щодо «необхідності або загальнокорисності процесу вивчення музики та визначенні занять музикою інтелектуальною розвагою. У зв'язку з цим Арістотель наголошував на суто виховній спрямованості прищеплення знань про музику молоді. Отримання музичних знань молоддю відбувалося шляхом практичного засвоєння виконавських навичок як забезпечення потреби «мати будь-яке цікаве заняття». В подальшому такі знання сприятимуть формуванню особистої думки стосовно мистецтва» [2, с. 182]. Для Арістотеля музика була засобом виховання та очищення душі, що сприяє розкриттю внутрішнього світу людини через переживання афектів. Філософ наголошував, що зайняття мистецтвом є необхідною складовою гідного способу життя. Розглядаючи музику в межах теорії мімезису, він підкреслював її здатність не лише наслідувати реальні події, а й впливати на внутрішній світ людини. На його думку, лише музика безпосередньо передає афекти, тоді як інші види мистецтва відображають лише їхні зовнішні прояви. Погляди на музичні інструменти Арістотеля виявляють зацікавленість у їх використанні задля здійснення впливу на психіку людини, сприяти вихованню чи очищенню душі. «Зрештою, флейта – інструмент, що не стільки сприяє розвитку моральних рис людини, скільки збуджує психічні почуття, тому й користуватися нею треба в таких випадках, коли видовище, (супроводжуване грою на флейті), може справити на людину скорше очищувальний вплив, ніж здатне її чогось навчити. Додамо до цього й те, що гра на флейті створює певну перешкоду в справі виховання, оскільки при ній виключена можливість розмовляти» [1, с. 223–224]. Таким чином, Арістотель бачив у музиці засіб морального виховання та глибокого впливу на людську природу.

У середньовіччі музика набула статусу науки і розглядалась як частина квадрівіуму, поряд із арифметикою, геометрією та астрономією. Вона вважалась способом осягнення божественного порядку. Августин Блаженний наголошував на числовій природі музики, а Григорій Ніський розглядав її як шлях до морального вдосконалення. У цей період активно розвивається концепція музичного етосу, де музика виконує роль інструмента для очищення душі та духовного піднесення. Середньовічна традиція зберігає античні уявлення про вплив ладів на формування особистості та моральних чеснот. Наприклад, хоровий спів у монастирях вважався засобом духовного збагачення, здатним викликати катарсичне очищення через звукоряд та ритміку.

В епоху Середньовіччя, попри домінуючий релігійний вплив, формується ідея практичного застосування музики для навчання. В монастирських школах, особливо в бенедиктинських, спів та музичні вправи були невід'ємною частиною виховання. Важливим етапом у розвитку педагогічного підходу до музики стала робота нотної системи Гвідо д'Ареццо, що дозволила стандартизувати музичну освіту. До кінця Середньовіччя інтерес до музики як засобу виховання поступово розширюється. Університетські освітні програми передбачають вивчення теоретичних основ музики як складової частини формування освіченої людини. Виникає необхідність у поєднанні раціонального знання та чуттєвого впливу музики, що стане основою для подальших філософських дискусій у добу Відродження.

Період Відродження характеризується секуляризацією поглядів на мистецтво, що вплинуло і на розуміння виховної ролі музики. Гуманісти, такі як Еразм Роттердамський і Пилип Меланхтон, зберігали традицію розгляду музики як засобу морального виховання, але з акцентом на розвиток особистої свободи та гармонійного самовираження. Водночас виникає новий погляд на музику як інструмент освіти, зокрема в контексті риторики та розвитку мовлення. З'являються музичні школи, що застосовують нові методики навчання, пов'язані з відчуттям гармонії та інтонаційного виховання. Відроджується інтерес до античної теорії музики, особливо до її математичних і пропорційних аспектів. З'являються трактати, що описують зв'язок між музикою, емоціями та риторикою, а також її значення для формування особистості. «В добу Відродження концепція етосу в музиці зазнає змін. В суспільстві з'являються думки про відсутність безмежного

впливу музики на особистість. Німецький композитор та філософ Кунау хоча і вважав, що музика, завдяки афективному змісту, може позитивно або негативно впливати на внутрішнє пробудження душі і на людську особистість, але, в той же час, в своєму сатиричному романі «Der Musikalische Quacksalber» він висміює уявлення про необмеженість впливу музики на пробудження конкретних почуттів» [5, с. 33–34].

До епохи Просвітництва філософія музики поступово зміщується від суто релігійних інтерпретацій до розширення її функцій у виховній сфері. Музика стає засобом не лише духовного, а й інтелектуального розвитку, відіграючи ключову роль у загальній освітній системі. У добу Просвітництва філософи почали приділяти більше уваги психологічному впливу музики та її ролі у формуванні характеру людини. Жан-Жак Руссо, Йоганн Маттезон та Йоганн Генріх Песталоцці вважали, що музика є не тільки джерелом насолоди, а й засобом виховання почуттів, розвитку емпатії та гармонізації особистості. Песталоцці наголошував на необхідності застосування музики в навчальному процесі, оскільки вона допомагає дитині розвивати увагу, пам'ять та уяву.

Німецька класична філософія зробила значний внесок у розвиток філософії музики та її виховного потенціалу. Представники цієї традиції, зокрема Іммануїл Кант, Георг Вільгельм Фрідріх Гегель і Фрідріх Вільгельм Йозеф Шеллінг, по-різному трактували значення музики в житті людини та суспільства. Іммануїл Кант у своїй «Критиці здатності судження» розглядав музику як мистецтво, що безпосередньо впливає на почуття, але не має тієї ж когнітивної глибини, що література чи живопис. Він вважав, що музика діє миттєво і здатна викликати емоційні стани, однак позбавлена об'єктивного змісту, оскільки її сприйняття надто суб'єктивне. Виховний потенціал музики, на його думку, полягає у розвитку естетичного смаку та моральних почуттів.

Гегель, навпаки, надавав музиці вищий статус у системі мистецтв, вважаючи її засобом вираження духу. У своїй «Естетиці» він писав, що музика є найбільш духовним видом мистецтва, оскільки не має матеріальної форми, як живопис чи скульптура, а безпосередньо звертається до внутрішнього світу людини. Він вважав, що музика сприяє формуванню самосвідомості та розширенню меж людського розуміння світу. Виховний аспект музики вбачався в її здатності розвивати внутрішню рефлексію та емоційну чутливість.

Шеллінг, розвиваючи ідеї Гегеля, наголошував на символічній природі музики, яка втілює найглибші аспекти буття. У його концепції музика є вираженням абсолютного духу, що проникає в людське життя через гармонію звуків. Він підкреслював роль музики у вихованні через її здатність підносити людину над матеріальним світом і спрямовувати до глибшого розуміння універсальних законів природи і духу.

У XIX столітті розвиток філософії музики значно вплинув на освітні процеси. Мислитель Артур Шопенгауер вважав музику найвищою формою мистецтва, оскільки вона безпосередньо впливає на емоції та інтуїтивне пізнання світу. Композитор Ріхард Вагнер розглядав музику як засіб культурного виховання, здатний формувати національну свідомість. У цей період виникають перші музичні педагогічні системи, спрямовані на виховання особистості через гармонійне поєднання музичного сприйняття та активного музикування. За словами Артура Шопенгауера, музика є безпосереднім вираженням світової волі [10, с. 121]. Загалом представники філософії ірраціоналізму по-своєму інтерпретують музичне мистецтво. «Проте, музика продовжує розглядатись не тільки як вид мистецтва, а як символ уречевленої світової волі. Саме її здатність передавати безпосередню сутність, без наслідування чи відтворення надає їй особливого статусу. Музика розглядається як відбиток світової волі, в якій розкривається сутність волі. Музичне мистецтво розуміється вищим за науку (Шопенгауер), воно має перетворюючу силу (Ніцше) та зможе наповнити життя сенсом та об'єднати націю (Вагнер)» [5, с. 177].

У XX столітті відбулися значні зміни у філософському осмисленні ролі музики у вихованні. В епоху модернізму та постмодернізму музика починає розглядатись не лише як засіб формування особистості, а й як інструмент суспільних перетворень, засіб протесту та вираження ідей соціальної справедливості. Одним із ключових філософів музики цього періоду був Теодор Адорно. Його критична теорія звертала увагу на те, що комерціалізація музики підриває її виховний потенціал, перетворюючи мистецтво на продукт масової культури, що підкоряється законам ринку. Адорно наголошував на необхідності розвитку естетичної свідомості через аналіз складних музичних форм, які протистоять стандартизації та конформізму.

Водночас у XX столітті розвивається педагогічна думка, спрямована на використання музики як засобу всебічного розвитку дитини. Карл Орф створює власну методику музичного виховання, в основі якої лежить поєднання ритму, руху та імпровізації. Його підхід сприяв природному засвоєнню музичних основ та був ефективним у розвитку творчих здібностей дітей. Інший впливовий педагог Еміль Жак-Далькроз розробив античну ідею евритмії, яка у нього перетворюється на систему навчання, що поєднувала музику та рух, розвиваючи координацію, ритмічне відчуття та музичне мислення.

Сучасні педагоги наголошують, що навчання через мистецтво має не лише технічний, а й духовний вимір. Зокрема, Девід Елліот та Марісса Сільверман зазначають, що музична освіта повинна бути спрямована не лише на виконання творів, а й на їх осмислення як частини культурного контексту. Вони підкреслюють, що музична освіта має на меті не лише розвиток музичних навичок, але й формування етичних та соціальних цінностей, сприяючи повноцінному людському розвитку [8]. Актуальні дослідження Дональда Ходжеса також підтверджують, що музика впливає на когнітивний розвиток та емоційний інтелект студентів. Причому музика досліджується з позиції різних дисциплін, а саме психології, соціології, фізіології,

музикознавства, інтегруючи їх теоретичну базу задля виявлення ролі музики в різних культурах та її впливу на форми соціальної взаємодії [9].

Наразі міркування щодо ролі музики в розвитку особистості можна розподілити за трьома напрямками. Музика формує художній смак, розвиває здатність до сприйняття краси та глибшого розуміння мистецьких цінностей, в чому проявляється її естетична функція. Через музику відбувається передача етичних норм і соціальних цінностей [6]. Наприклад, аналіз текстів пісень, класичних музичних творів чи сучасних композицій дозволяє розвивати етичну рефлексію. Панує думка, що музика сприяє самопізнанню, а також слугує засобом для особистого та трансцендентного досвіду. Музика також починає активно використовуватися у психології та терапії. У другій половині XX століття формується напрям музикотерапії, що доводить позитивний вплив музики на емоційний стан людини. Підкреслюється, що музика сприяє емоційному зціленню, покращує когнітивні процеси та допомагає адаптуватися в соціальному середовищі.

Отже, музично-естетичне виховання – це процес формування особистості засобами музичного мистецтва, спрямований на розвиток естетичного сприйняття, художнього смаку, емоційної чутливості, моральних цінностей та творчих здібностей. Воно можливо за умови формування естетичного ідеалу, розвитку емоційного інтелекту, морального виховання, розвитку музичного смаку, залучення до активної творчості – спів, гра на інструментах, імпровізація, слухання музики. Сучасні підходи поєднують класичні принципи музично-естетичного виховання з новими освітніми методами, розширюючи його зміст. Окрім виконання та теорії, враховуються культурологічні, психологічні та соціальні аспекти, що дозволяє глибше осмислювати музику (Д. Елліот). Антична ідея музики як засобу гармонізації особистості трансформувалася в музикотерапію, що сприяє розвитку емоційного інтелекту та когнітивних навичок (К. Орф, Е. Жак-Далькроз). Цифрові технології, зокрема платформи Soundtrap, GarageBand, MuseScore, роблять створення музики доступним кожному. Музична освіта стає інклюзивною завдяки адаптованим інструментам та альтернативним методам навчання. Музика також розглядається як засіб соціальної взаємодії, що сприяє комунікації та громадському вихованню (М. Сільверман).

Висновки. У філософії музики різних епох простежується особлива увага до виховного потенціалу музичного мистецтва. Від античності до сучасності музика розглядається здебільшого не лише як естетичний феномен, а й як засіб формування моральних та інтелектуальних якостей особистості. Античні мислителі заклали основи концепції виховання через музику. Платон у своїй праці «Держава» розвивав цю ідею, наголошуючи, що правильний добір музичних ладів і ритмів формує доброчесного громадянина. Важливим аспектом середньовічної філософії музики стала концепція музичного етосу, згідно з якою музика сприяла моральному вдосконаленню та очищенню душі. Традиція впливу ладів на формування особистості, що походила ще з античності, отримала новий розвиток у середньовічному хоровому співі, який розглядався як засіб духовного збагачення. В епоху Відродження відбувається секуляризація уявлень про музику. Вона розглядається вже не лише як засіб морального виховання, а й як інструмент гармонійного самовираження особистості. Гуманісти, такі як Еразм Роттердамський і Пилип Меланхтон, підкреслювали значення музики для формування індивідуальної свободи. Відродження також принесло новий погляд на співвідношення раціонального та чуттєвого у музиці. З'являється критичне осмислення можливостей музики впливати на особистість. Кунау у своїй творчості висміює уявлення про її безмежний емоційний вплив.

В епоху Просвітництва Іммануїл Кант розглядав музику як мистецтво, що викликає почуття прекрасного, але не обов'язково сприяє розвитку моральності. Німецька класична філософія внесла значний вклад у розуміння ролі музики у формуванні особистості. Її представники підкреслювали її духовний і виховний потенціал, наголошуючи на її здатності впливати на моральний розвиток людини та сприяти формуванню її світогляду. У період від Просвітництва до початку XX століття концепція музичного виховання еволюціонувала від гуманістичних ідеалів розвитку особистості до усвідомлення соціальної та національної ролі музики у формуванні суспільства. У XX столітті концепція музичного виховання значно розширилася, охоплюючи не лише традиційні підходи, а й нові методики, психологічні дослідження та технологічні інновації. Музика почала розглядатися як засіб не лише індивідуального, а й суспільного розвитку, здатний формувати критичне мислення, естетичний смак та соціальну відповідальність. Універсальні принципи музично-естетичного виховання (моральний вплив, естетичний розвиток, практичне навчання, творчість) зберігаються упродовж століть. Проте сучасні методи роблять акцент на інтеграції музики в повсякденне життя, використанні технологій та розвитку особистості через музику як засіб самовираження та соціальної взаємодії.

Використана література:

1. Арістотель Політика. пер. з давньогрецької О. Кислюк. Київ : Основи, 2000. 239 с.
2. Козеняшев С. А. Музичне виховання в стародавньому світі. Вісник ХДАДМ, 2011. № 1. С. 180–183.
3. Личкова В. Світ людини в мистецтві (світоглядно-антропологічні засади теорії естетичного виховання). Чернівці, 2005. 152 с.
4. Платон Держава. пер. з давньогрецької та коментарі Дзвінки Коваль. Київ, 2000. 355 с.
5. Тормахова А. М. Філософія музики в контексті європейської музичної культури XIX–XX ст. Дис. кандидата наук : 09.00.08 – естетика. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2009. 201 с.
6. Bowman W. Educating musically. In R. Colwell & C. Richardson (Eds.), The new handbook of research on music teaching and learning. Oxford University Press, 2002. pp. 63–84.

7. Dewey J. Art as experience. Minton, Balch & Company, 1980. 355 p.
8. Elliott D. J., Silverman M. Music Matters: A Philosophy of Music Education. (2nd edition). Oxford University Press, 2014. 568 p.
9. Hodges D. A. Music in the human experience: An introduction to music psychology. (2nd edition). Routledge, 2020. 472 p.
10. Schopenhauer A. World as will and representation. Trans. from the German E.F.J. Payne. New York: Dover Publications, Inc, 1969. 534 p.

References:

1. Aristotle. (2000). Polity [Politics] (O. Kisliuk, Trans.). Kyiv: Osnovy. 239 p. [in Ukrainian].
2. Kozeniashev, Y. A. (2011). Muzychne vykhovannia v starodavnomu sviti [Music education in the ancient world]. Visnyk KhDADM, (1), 180–183. [in Ukrainian].
3. Lychkovakh, V. (2005). Svit liudyny v mystetstvi (svitohliadno-antropolohichni zasady teorii estetychnoho vykhovannia) [The world of man in art (worldview-anthropological foundations of the theory of aesthetic education)]. Chernihiv. 152 p. [in Ukrainian].
4. Plato (2000). Derzhava [The Republic] (D. Koval, Trans.). Kyiv. 355 p. [in Ukrainian].
5. Tormakhova, A. M. (2009). Filosofiia muzyky v konteksti yevropeiskoi muzychnoi kultury XIX–XX st. [Philosophy of music in the context of European musical culture of the 19th–20th centuries] (PhD dissertation in Aesthetics). Kyiv: Taras Shevchenko National University of Kyiv. 201 p. [in Ukrainian].
6. Bowman, W. (2002). Educating musically. In R. Colwell & C. Richardson (Eds.), The new handbook of research on music teaching and learning (pp. 63–84). Oxford University Press.
7. Dewey, J. (1980). Art as experience. Minton, Balch & Company. 355 p.
8. Elliott, D. J., & Silverman, M. (2014). Music Matters: A Philosophy of Music Education (2nd ed.). Oxford University Press. 568 p.
9. Hodges, D. A. (2020). Music in the human experience: An introduction to music psychology (2nd ed.). Routledge. 472 p.
10. Schopenhauer, A. (1969). World as will and representation (E. F. J. Payne, Trans.). New York: Dover Publications, Inc. 534 p.

Sologub V. The idea of musical and aesthetic education through the prism of music philosophy

The article examines the evolution of the concept of musical and aesthetic education from ancient times to the present. Attention is focused on how music, being an integral part of aesthetic education, influences the formation of worldview, emotional sensitivity and moral development of the individual. The views of ancient philosophers such as Plato and Aristotle, who emphasised the educational potential of music and its ability to influence human character, are considered. Medieval ideas about music are connected with its consideration as a science that helps to comprehend the divine order and contributes to spiritual perfection. Renaissance humanists, such as Erasmus of Rotterdam, viewed music as a means of moral education and harmonious expression. During the Enlightenment, philosophers such as Jean-Jacques Rousseau and Johann Heinrich Pestalozzi emphasised the importance of music in shaping the emotional sphere and developing empathy. Attention is paid to the contribution of German classical philosophers such as Immanuel Kant, Georg Hegel and Friedrich Schelling to the understanding of music as a means of expressing the spirit and developing self-awareness. In the twentieth century, music began to be seen not only as a means of personal development, but also as a tool for social transformation. Theorists such as Theodor Adorno drew attention to the commercialisation of music and its impact on aesthetic consciousness. Contemporary approaches to music and aesthetic education integrate classical principles with new pedagogical methods, such as music therapy, interactive learning, and the use of digital technologies. Music remains a powerful means of aesthetic and moral education, contributing to the comprehensive development of the individual. The study is interdisciplinary in nature, covering the fields of aesthetics, art history, philosophy and pedagogy, which allows for a deeper understanding of the transformation of the idea of music and aesthetic education in the historical context.

Key words: music, music and aesthetic education, ethos, philosophy of music, music aesthetics, pedagogy.

УДК 334.73:364.053.12

DOI <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2025.103.23>

Стадник А. Г., Кузьміна М. О., Зеркаль А. В., Усатий Є. М., Садикіна А. С.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НЕКОМЕРЦІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗОНАХ КОНФЛІКТУ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА

Неприбуткові організації є важливими складовими громадянського суспільства, виконуючи ключову роль у подоланні соціальних, економічних і гуманітарних викликів, особливо у періоди кризових ситуацій, таких як збройні конфлікти. Завдяки їхній діяльності забезпечуються базові потреби населення, надається правова, психологічна та гуманітарна допомога, а також сприяють згуртованості суспільства.

Мета статті полягає у комплексному аналізі особливостей діяльності НКО в умовах конфліктної зони, виявленні основних проблем, з якими вони стикаються, дослідженні української практики функціонування НКО у контексті сучасного збройного конфлікту та висвітленні успішного міжнародного досвіду їхньої організації та підтримки.